

TRASI-CORszak ... a Nemzeti Filharmonikusoknál

E hosszabb lélegzetű írás megszületésének napjaiban folynak azok a meghallgatások, amelyek komoly vitára és aggodalomra adtak okot szimfonikus zenekarainkban és általában a magyar zenei életben. A viták során nem egyszerűen az ominózus minősítés közvetlen szenvedőiről és potenciális áldozatairól, de a fiatal magyar demokrácia többszörös megcsúfolásáról is szó esett. Miniszteri rendelet született, amelyet jogszakértők kifogásoltak és terjesztettek az Alkotmánybíróság elé. Reális elérhetőségbe került a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Budapesti Fesztiválzenekar összeolvasztásának lehetősége, amely szándék jóval régebbi keletű e lap születésénél.

A miniszteri biztos kinevezése utáni napokban-hetekben ők: a munkáltató illetve maga a biztos beszélt a Zenekar olvasóinak arról, mennyire tiszta szándékkal akar a kormányzat pénzügyi segítséget nyújtani a Zenekar és ezen keresztül a magyar zenei élet számára. Elhangzott az is, hogy az együttes társadalmi szervezetei részéről indulatos, sőt fenyegető hangú kirohanásokkal nehezítették az első hetek munkáját. Most szót kértek ők is: a társadalmi szervezetek vezetői, egytől egyig elsőrangú muzsikuskok, akik egyre megalapozottabbnak érzik kezdeti félelmeiket és visszautasítják azt, hogy agresszívan, fenyegetően viselkedtek volna.

Beszélgetőpartnereim Kiss József, a Közalkalmazotti Tanács és a Művészeti Bizottság tagja, (az 1997/98-as évad Zenekari Művésze), Varga István, a Szakszervezeti Bizottság elnöke, (az 1999/2000-es évad Zenekari Művésze), valamint Szentkirályi Aladár, a Közalkalmazotti Tanács tagja és az előző meghallgatáson a bécsi zsűritől szólamában legmagasabb pontszámmal értékelt művész. ő az, aki különösen sokban érezte érintettnek magát a lap múltkori számában Edvi Péterrel készített interjújában, ahol több, a miniszteri biztos által némi rosszallással idézett szituációban vélte magát felfedezni és ezúton is szeretne jó néhány „vádpontra” visszautasítani. Véleménye szerint nem elsősorban saját magát, hanem a zenekart és a zenei életet félti az igaztalan vádaktól.

A riportban lehetetlen volt különválasztani hármuk szavait, hiszen gyakran egyszerre beszéltek. Megalázottnak, fáradtak, igaztalanul megbántottnak és a hatalom által kijátszottnak érzik magukat és kollégáikat. Mindegyikük vállalja, amit mondott, Szentkirályi Aladár személyesen is vállalja mindazt, amit Edvi Péter úr mondataiból ezúton visszautasít. Nyilatkozatuk tartalmazza azt a levelet is, amelyet a sajtóban szerettek volna megjelentetni, „Nem mondhatom el senkinek, elmondom hát mindenkinek” címmel, de az ominózus, igen nagy nyilvánosságnak örvendő Kocsis-ellenes szavazás után a médiumok gyakorlatilag nem álltak szóba velük.

A muzsikuskok felkészülten érkeztek a beszélgetésre. Magukkal hozták a Miniszteri Rendeletet (továbbiakban Rendelet), a magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének május 24.-i, a harminctagú elnökség által egyhangúan megszavazott és a Miniszter úrnak elküldött állásfoglalást (Állásfoglalás), a Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Szakszervezetét képviselő ügyvédnek a rendelettel kapcsolatos kifogását és az Alkotmánybíróságnak elküldött indítványát, a Nemzeti Filharmonikus zenekar tagjainak a javaslatait a művészeti munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottak minősítésére valamint egy támogató nyilatkozatot, amelyet számos magyarországi szimfonikus zenekar küldött vissza aláírásával igazolva szolidaritását az együttesrel.

Az interjú során többször elhangzik Kocsi Zoltán neve, illetőleg hivatkozások az ő kijelentéseire. Felkínáltuk számára a hozzászólási lehetőséget, de tekintettel arra, hogy lapzártáig külföldön tartózkodik, a lehetőséggel nem élt. Szeptemberi számunkban továbbra is fenntartjuk számára a lehetőséget, hogy véleményével megismertethessük Olvasóinkat.

Kiss József, Varga István és Szentkirályi Aladár közös interjúja:

– Nagyon nehéz álláspontunkat védeni a jelenlegi helyzetben, hiszen a szakmai megfelelés és az érvek összeszedése mellett olyan ferdítésekkel, csúsztatásokkal szemben is védekeznünk kell, amelyek rendre megjelentek a különböző sajtóorgániumokban. Jelenleg elsősorban a Zenekar múltkori számában publikált interjúra gondolok, amelyben Edvi Péter úr – név nélkül ugyan, de egyértelműen azonosítható megfogalmazásban – olyan kijelentéseket adott az együttes társadalmi szervezeteit képviselők szájába, amelyek nem, vagy nem abban a formában hangoztak el.

– Nézzük azonban a kezdeteket. A szájak ugyanis mintegy másfél évtizeddel ezelőttre vezetnek és szoros összefüggésben vannak a Fesztiválzenekar történeté-

vel. Nehéz elképzelni, hogy nem Fischer Iván ereje irányította a folyamatokat azok után, hogy ő a semmiből már a nyolcvanas évek elején egy Európa-szintű zenekart hozott létre.

– Az együttes 77 éves történetében eddig két karmester érdemelte ki a főzeneigazgatói címet: Ferencsik János és Kobayashi Ken-Ichiro. 1984-től Ferencsik halála után utódlási harc indult. Három éven keresztül működött vezető karmester nélkül a zenekar. 1987-ben, az együttes több mint 90 tagjának aláírása alapján Kobayashi Ken-Ichiro nyerte el ezt a címet. Eközben Kocsis Zoltán (1983-tól 1996-ig) nem volt hajlandó fellépni az Állami Hangversenyzenekarral. Ezzel párhuzamosan, 1983-ban megszerződött a Fesztiválzenekar Fischer Iván és Kocsis Zoltán vezetésével. 1985 őszén

kettejük javaslatára elkészült az Új Filharmonia Zenekar létrehozásának tervezete, amit az Állami Hangversenyzenekar és a Fesztiválzenekar tagjaiból gondoltak volna ösztövélőleg. Az akkori zenei élet szaktekintélyeinek összefogása eredményeképpen a terv meghiúsult. Ebben az időszakban Kocsis Zoltán folyamatosan igen negatív jelzőkkel illette az ÁHZ-t.

– 1997 december 1-jéig volt az ÁHZ főzeneigazgatója Kobayashi Ken-Ichiro. 1997 tavaszán az intézmény akkori vezetése anélkül, hogy magát a zenekart megkérdezte volna, nem javasolta Kobayashi főzeneigazgatói szerződésének meghosszabbítását; éppen akkor, amikor a Mester úgy nyilatkozott, hogy legalább a 2000. év végéig kívánja minden erejével főigazgatóként szolgálni a zenekart. Kobayashi Ken-Ichiro helyére a Svájcban élő Gilbert

Vargát javasolták kinevezni vezető karmesternek, akivel erről már 1996-tól folytak tárgyalások. Előttünk máig tisztázatlan okok miatt Gilbert Varga elállt a szerződéskötéstől. A zenekar ismét vezető nélkül maradt. 1997 október 1-jétől Kovács Géza igazgató úr és az akkori Művészeti Bizottság tagjai meghívták Kocsis Zoltánt művészeti vezetőnek, évi 5-6 koncertet biztosítva számára a Zenekar élén. 1998. január 1-jétől Kobayashi az együttes örökös tiszteletbeli elnök-karnagya lett, Kocsis Zoltánt pedig kinevezték az immár Nemzeti Filharmonikus Zenekar zeneigazgatójává. Mindkét kinevezésről a sajtóból értesült a Zenekar. Kocsis Zoltán új zenekart akart létrehozni, olyannyira, hogy még a patinás Állami Hangversenyzenekar név is Nemzeti Filharmonikus Zenekarra kellett, hogy változzék. A névváltozás ellen az érintett zenekarral azonnal együtt tiltakozott az Operaház tagjaiból álló Budapesti Filharmoniai Társaság zenekara is, mivel a 150 esztendő Filharmoniai Társaságot hívják Magyarországon Filharmonikusoknak. Ebből azóta is sok zavar származott és származik itthon és külföldön is. A tiltakozás süket fülekre talált. 1999 tavaszán a Zenekar 83 művésze kérte írásban, hogy állítsák vissza az eredeti elnevezést, mivel értehetetlen, hogy ha az Állami Operaház, az Állami Népi Együttes és az Állami Baletintézet megtarthatta nevét, az Állami Hangversenyzenekar miért nem tehetette ezt.

– Mindezek után és mindezek ellenére érdeklődéssel vártuk a közös munkát Kocsis Zoltánnal. Reméltük, hogy a tőle zongoristaként megszokott virtuozitással, nagyszerű technikai felkészültséggel, szuggesztivitással dolgozik majd a zenekarral. A társulat azt remélte, hogy a zenekar fejlődése érdekében jobb munkastílust, aprólékosabb munkát, távlati művészeti koncepciót valósíthat majd meg. Remélte, hogy a zenekar többet, jobban, sikeresebben fog dolgozni. (Egyik törekvés ennek érdekében az volt, hogy a koncertek után – a minőség javításának érdekében – kezdődjék meg a hangversenyek rendszeres kiértékelése. Ez a kísérlet egy – Kocsis Zoltánt, mint karmestert ért – udvarias bírálat után meghiúsult.)

– Kocsis Zoltán karmesteri személyiségevel, tevékenységével kapcsolatban a zenekarnak magas elvárásai voltak. Remények éledtek, hogy megfelel azoknak az igényeknek, amelyekhez a zenekar Klempererrel, Kleiberrel, Bernsteinnel, Matatic-csal, Mutival, Zecchivel, Mehtával,

Abbado-val, Dorátival, Soltival, Dohnányival, Gardellivel, Patane-val, Inballal, Szimonovval, Ferencsikkel, Kobayashival és hasonló világszínvonalú, nemzetközileg elismert karmesterekkel dolgozva hozzászólt.

– Kocsis Zoltánnak a mai napig nincs írásba foglalt, zenekarépítő, művészeti koncepciója, holott a minisztérium ezt már korábban is hiányolta. Műhelymunkát nem végez. Több alkalommal kifejtette, hogy ő a vonósokhoz nem ért, a fúvósokhoz „csak-csak”. Elgondolkodtató, hogy miért mondta: „nekem olyan zenekar kell, amelyik magától játszik”. A legkiválóbb nagyzenekar is csak profi karmester irányításával tud világszínvonalon játszani.

– A karmesteri szakma többféle képességet igényel. A művészi elképzeléseken túl a felismert problémákat is meg kell oldani a próbákön és a koncerteken. A karmesternek és a zenekarnak bizalmon alapuló partnereknek kell lenniük.

Idézetek a Zenekar emlékkönyvéből:

„Brahmsért, Sztravinszkijért, Ravelért köszönet – ami a Bartók-művet illeti, abból én tanultam.” (Zubin Mehta)

„Karmester és muzsikusi között az a fajta örömteli spontán kapcsolat alakult ki, amely csakis hosszú együttműködés, kölcsönös tisztelet és bizalom eredmé-

nye.” Ezt írta Ferencsikről és az ÁHZ-ről 1972-ben *Albert Goldberg, a Los Angeles Times kritikusa*.

– A zenekari zenésznek át kell vennie a karmester elképzeléseit. Ez csak akkor valósulhat meg, ha a karmester mindenki számára egyértelműen vezényel, kellő szuggesztivitással adja át gondolatait, s közben mindezt félreérthetetlen ütéstechnikájával oldja meg. Természetesen a zeneigazgató-karmesternek szüksége van empatikus képességre, pszichológiai és pedagógiai érzékre is.

– A zenekar nagy többségének véleménye szerint az eltelt két és fél év bebizonyította, hogy a probléma-felismerési képességen kívül Kocsis Zoltán zeneigazgató a fent említett kritériumoknak nem felel meg eléggé. Ütéstechnikája félreérthető, ezzel sok esetben gátolja, megzavarja a zenészeket.

– Zeneigazgatósága alatt nem alakult ki kommunikáció közte és a Zenekar között. A zenekart diplomás művésztanárok alkotják, akik nem viselik el azt az erőszakos, megalázó stílust, amelyet a Zeneigazgató Úr megenged magának a próbák során. Folyamatos megfélemlítésben próbálja tartani az együttest. Alkotó, művészi munkát nem lehet ilyen légkörben végezni.

– Ezek azok az okok, amelyek miatt a Nemzeti Filharmonikusok 81%-a nem tartja alkalmasnak Kocsis Zoltánt a zeneigazgatói feladatok további ellátására.

– A felsorolt problémák már másfél évvel ezelőtt elkezdődtek, de hogy biztosak lehessünk véleményünk megalapozottságában, először „házon belül” kívántuk megoldani azokat. Igyekeztünk betartani az úgynevezett „szolgálati utat”, de minthogy semmilyen fórum sem hallgatta meg érdemben a tagságot, eljutottunk arra a pontra, hogy a nyilvánossághoz kellett fordulnunk. A történetben mérföldkő volt Kocsis Zoltán

1999. augusztus 13-án előadott, a zenekar építésére, jövőbeli működésére vonatkozó megnyilvánulása. A Zeneigazgató Úr kifejtette, hogy „a két év türelmi idő lejárt, radikális változásokra van szükség”, „a létszámot harminc fővel csökkenteni kell és a zenekar közhasznú társaság formájában működik majd tovább”. A döbbenet első pillanata után kétségbeesett védekezésbe kezdett a zenekar.

– Utolsó cseppet jelentette a pohárban a Zeneigazgató úr elképzeléseinek megfelelő minősítési rendszer bevezetésének tervezete, amely a Minisztérium szándéka szerint teljhatalmat ad Kocsis Zoltán kezébe, s amely minden tekintetben diktatórikus intézkedések meghozatalára kínál lehetőséget.

Ilyen minősítési módszerre sehol Európában nincs példa. Ezzel szemben a zenekar benyújtott egy, az európai gyakorlatnak megfelelő minősítési tervezetet, amelyet a zenekar 95%-os többsége titkos szavazással elfogadott. Ezt válasza sem méltatták, s a döntéshozatalban teljesen figyelmen kívül hagyták. Úgy tetszik, Kocsis Zoltán nem képes hosszú távon zenekarépítő tevékenységet folytatni. Hogyan vállalhatja fel a Minisztérium, hogy – ígérete szerint – jelentős összeget áldozzon egy, szakmai szempontból bizonyíthatóan hibás döntés végrehajtására?

– Megjegyzendő, hogy a miniszteri biztos kinevezése lehetőséget ad Kocsis Zoltán számára akarátának egyeztetési kötelezettség nélküli érvényesítésére. Érdekes tény, hogy a miniszteri biztos kinevezéséről maga Kovács Géza, az intézmény igazgatója sem tudott!

– A tagság rendkívül csodálkozott azon, hogy az általa is igen nagyra becsült 22 zenei szakteknitely kívülállóként, a tények ismerete nélkül ítélkezett a zenekar döntése felett, amikor aláírták a Kocsis Zoltán védelmében fogalmazott nyílt levelet. Az említett neves zenészek szerint „szakmai kérdésről titkos szavazást kezdeményezni etikátlan magatartás”.

– Minden demokráciában elfogadott gyakorlat, hogy amikor beosztottak vezetőikről szavaznak, a hiteles eredmény és a későbbi retorziók elkerülésének érdekében ez titkosan történik.

– A jelenlegi helyzet abban foglalható össze, hogy a kulturális közigazgatás közvetlen beavatkozással (rendelettel) dönt a művészi minősítés kérdéséről, tág teret engedve az egyéni életpályák feletti szubjektív ítélkezésnek. A helyzet kulcsa így a

NKÖM kezében van, amely a művészekhez (s választott testületeikhez) csak mint az intézkedés tárgyához viszonyul. Érvelésünk mindeddig gyakorlatilag hiábavalónak bizonyult. A Nemzeti Filharmonikusok művészeivel még minősítésük módszeréről sem folyt valóságos dialógus. A művészi diktátum rangjára emelkedett hatalmi diktátumot nemcsak elviekben kifogásoljuk. A Nemzeti Filharmonikusok – mint kulturális nemzeti alapintézmény – szervezeti jövője is kérdéses. A tavalyi évben Kocsis Zoltán zeneigazgató úr javaslatot tett közhasznú társasággá való átszervezésre. Edvi Péter miniszteri biztos úr szóhasználati – tőkeinjekció, átvilágítás – szintén ebbe az irányba látszanak mutatni. Annak elismerése mellett, hogy egy tőkeinjekció minőségi javulást kell, hogy eredményezzen a muzsikuskok fenntartják, hogy egy művészeti testületnél ez nem történhet diktatórikus módon.

Rólunk döntenek és nélkülünk?

Érthető Edvi Péter úr állásfoglalása, amely szerint kinevezték miniszteri biztosnak és semmi mást nem csinál, mint ellátja feladatát. Nyilván nem az ő hibája, hogy valakinek eszébe jutott egy teljesen más foglalkozású, zenén kívüli embert ebbe a székbe ültetni, de azért mégiscsak elvállalta. Nyilatkozott ugyan, hogy művészeti kérdésekben nem fog beleszólni a muzsikuskok dolgába és a minősítés mégiscsak szigorúan szakmai probléma, az egész próbajáték-golgotát azonban ő képviselte velünk szemben, csak vele tárgyalhattunk – a Minisztérium részéről tehát ő minősült legkompetensebb személyiségnek a leginkább zenei jellegű kérdésben. Bizonyára nem venné jó néven, ha én, a közismert állatbarát őt, az állatorvost instruálnám mondjuk egy ló lábmutétje során.

– Nem hiszem azonban, hogy pozícióján el nem hangzott mondatok rágalmával kellene javítania. Soha senki nem mondta azt a mondatot, hogy „legyűrtük a miniszteri biztos, lepedőben kellett kivinni”, mivel nem is mondhatta senki. Ezt az együttes nevében kell, hogy kikérjük magunknak. Tudjuk, milyen erős politikai háttérrel rendelkezik, de ezt nem így kellene kihasználnia. Nem örülünk, hogy az Állami Hangversenyzenekar egy ilyen politikai adok-kapok játék áldozatává válik.

– A helyzetből adódóan nem tehetek mást, mint némely (nem nevesített) utalást magamra veszek. Ezek közé tartozik az, hogy megsértettem, sőt megfenyegettem a

tárgyalásokon ott ülő jogászt. Semmi mást nem tettem, mint tisztelettel és talán a kelletténél kicsit idegesebben megkérdeztem: Mit jelent a Munka Törvénykönyve 40.§-ban az a kifejezés, hogy „a minősítés az eltelt időszakra vonatkozik”? Választ nem kaptam, a jogász úr csupán kikérte magának, hogy ha ő nem szól bele a muzsikuskok dolgába, én se szóljak bele az övébe. Még azzal is érvelt, hogy a törvény nem tiltja az egyéni meghallgatás lehetőségét. Más jogászok segítettek értelmezni együttesen a törvényt és a „mi” jogásznkat, vagyis hogy nem kizárt az egyéni meghallgatás, csak éppen nem lehet alapja egy bizonyos eltelt időszak alapján történő minősítésnek.

– Másik ilyen félreértésből származó, vélt sérelmének alapja egy általam említett Németh László idézet, amit ő pontatlanul idéz és létét is megkérdőjelezi. Arra a Németh László féle mondatra utaltam ugyanis, amely így hangzik: „A politikában csak annak van szüksége diplomáciára, akinek nincs igaza”. Furcsa filozófia, hogy ha valaki nem tud valamiről, annak létét is megkérdőjelezi.

– Azt a kilenc pontot sem tudom azonosítani, amelyben – a riport szerint – engedtek nekünk, mivel egyetlen egy kérdésünk volt: a minősítési rendszerből iktassák ki a próbajátékot, mint olyat. Ez azért nem jelent kompromisszum-képtelenséget.

– Nem érzem etikusnak azt a hirtelen fel-lángoló, együttérző szimpátiát sem, amit az énekkarral kapcsolatban tanúsít Edvi úr – kizárólag a múltkori riportban, a mi elmarasztalásunk céljából. Hosszú ideig ugyanis tudomást sem vettek az énekkarról és amikor a február végi társulati ülésen megjelent Edvi úr együtt Rockenbauer miniszter úrral, az első fél órában megint csak nem esett szó az énekkarról. Szegény kórustitkár fel is állt, meg is kérdezte, hogy mindez a kórusra is vonatkozik-e? Ami pedig a Közalkalmazotti Tanácsban tapasztalható arányokat (vagy aránytalanságokat) illeti, Edvi úr által nem ismert (vagy tudomásul nem vett) előzményei vannak. Annak idején, úgy másfél évvel ezelőtt, amikor ezek a társadalmi testületek felálltak, durván 115:80 volt a zenekar és kórus létszámaránya. Ilyen arányokat kínáltunk a Közalkalmazotti Tanácsban is, amely számszerűsítve három zenekari tag és két kórustag részvételét jelenti. Ezt a kórus határozottan elutasította és vagy 2-2, plusz egy, az adminisztrációban (vagy menedzsmentnél) dolgozó tagot javasoltak, vagy úgy a 3-2 arányt, hogy ők adják az elnököt. Ez azért nem jó megoldás, mert az énekkar vi-

Magyar Közlöny 2000/38 szám**A nemzeti kulturális örökség miniszterének 7/2000 (IV.26.) NKÖM rendelete**

A Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár művészi munkakört betöltő közalkalmazottainak minősítéséről

3.§ (1) A közalkalmazottat legalább két évente minősíteni kell. A közalkalmazott minősítése egy éven belül ismételtelen nem rendelkezhető el.

4.§ (1) A zenekari tag közalkalmazott előadásokon, illetve próbákon nyújtott, valamint az azokkal összefüggő tevékenysége melléklet szerinti értékelését a főzeneigazgató (zeneigazgató) végzi, aki az értékelést megelőzően az érintett szólamvezető véleményét kikéri.

5.§ (1) A közalkalmazott egyéni meghallgatását zsűri végzi, amelyet a munkáltatói jogkör gyakorlója a főzeneigazgató (zeneigazgató), illetve a karigazgató által javasolt független szakértők közül jelöl ki. A zsűri elnöke a főzeneigazgató (igazgató), illetve a karigazgató. Az egyéni meghallgatás során a közalkalmazott feladatkörébe tartozó művészeti tevékenység önálló, név nélkül és nyilvános bemutatása történik.

8.§ (1) A közalkalmazott minősítésének eredményét pontozással kell értékelni.

(2) A minősítési eljárásban adható pontszám:

a.) a főzeneigazgató (zeneigazgató), illetve karigazgató által a szakmai minősítés szempontrendszerének a)–j) pontok alapján 0–20-ig, összesen 200 pont, (lásd: melléklet)

b.) az egyéni meghallgatás alapján: a név nélküli, illetve nyilvános bemutatás alapján 100–100 pont, összesen 200 pont.

(3) A közalkalmazott minősítése akkor tekinthető megfelelőnek, ha összesen legalább háromszáz pontot elért.

szonylag homogén testület, ahol folyamatosan szükség van mindenki munkájára. A zenekar nemcsak nagyobb, de sokrétűbb és összetettebb problémákkal rendelkezik. Nem akartuk, hogy – mivel tárgyalni a Közalkalmazotti Tanács elnöke jár -, egy kórus-tag képviselje a zenekar dolgait, mert nem biztos, hogy át tudja élni gondjainkat. Szó sem volt erőszakos kiszavazásról. Ez ugyanis a demokrácia: aki elviszi a szavazatok többségét, az kormányoz, ezt mindenki saját bőrén is tapasztalhatja.

– Javában benne vagyunk ebben a minősítési rendszerben, hiszen jónéhányan már játszottunk is. Próbáltuk elmagyarázni, hogy milyen stresszt jelent egy ilyen „fellépés” annak a tuttisztának, akinek most ki kell állnia és nem a több vagy kevesebb fizetés a tét.

– A rendelet kegyetlen, hiszen egy személy kezébe adja a döntés hatalmát. Most az állásunkért játszunk: a kor, az idegek évtizedek alatti kopása összehasonlíthatatlanná teszi egy ötvenéves muzsikussal, az esélyeit egy egyszeri meghallgatáson (és nem a valódi munka közben) a most diplomázott, még nem családos, otthonról tá-

Melléklet, minősítési lap

3.) A szakmai minősítés szempontrendszere

3.1. Az előadásokon és a próbákon nyújtott és azokkal összefüggő tevékenység (zenekari és énekkari tagok):

- a) intonáció,
- b) ritmikai készség,
- c) hangszín,
- d) tempó,
- e) a kottában előírt előadói utasítások betartása,
- f) karmester utasításainak figyelembevétele,
- g) szólamvezető utasításainak figyelembevétele,
- h) munkafegyelem,
- i) művészi fegyelmezettség,
- j) otthoni felkészülés minősége.

3.2.1. Egyéni meghallgatás (zenekari tagok)

- a) hangszeres készség,
- b) intonáció,
- c) ritmikai készség,
- d) hangszín,
- e) stílusérzék
- f) tempó,
- g) művészi fegyelmezettség,
- h) kottaolvasási készség
- i) technikai felkészültség szintje,
- j) a kottában előírt előadói utasítások betartása.

3.2.2. Egyéni meghallgatás (énekkari tagok):

- a) énekes készség,
- b) intonáció,
- c) ritmikai készség,
- d) hangszín,
- e) stílusérzék,
- f) tempó
- g) technikai felkészültség szintje,
- h) dallamformálási készség,
- i) speciális képességek megléte,
- j) a kottában előírt előadói utasítások megtartása.

mogatott 23 éves kollegáéval. Borzalmas feszültségben kell alig néhány percet játszani, amelynek sikere esetleges... Múltkor nekem volt nagyon jó tíz percem, legközelebb talán a másik kollégának lesz. Ez döntsön hosszú évek zenekari munkájáról? Akkor ennek alapján emelték a muzsikuskok fizetését (szólamokon belül maximum 4000 forintos bruttó differenciálással), most ilyen alapon döntsenek arról, ki kerüljön az utcára? Nyugati zenekaroknál 35 év a korhatár, amikor próbajátékra lehet jelentkezni. Ez nem véletlen, de az sem, hogy a zenekarokban azért idősebb kollégák is ülnek, akiktől bizony sokat lehet tanulni. Minden érvünk lepergett Edvi úrról, aki ugyan tapasztalatból valóban nem tudhatja, milyen lehet ez az érzés, de sokat beszélünk neki róla. Lehet, hogy mint a Nemzetközi Gyermekmentő Szolgálat prominens képviselője éppen azokkal a gyerekekkel is találkozunk majd, akiknek apját-anyját előzőleg ő lökte utcára. A rendelet tehát úgy jött létre, hogy hagytak minket beszélni, de nem hallgatták meg, amit mondtunk.

– A másik oldalon sem látunk tisztán. Azaz nagyon örülünk, hogy sok pénzt kapunk, a kérdés azonban az, hogy a zenekarnak szánja-e a kormány ezt a rengeteg pénzt vagy Kocsis Zoltánnak, hogy csináljon egy zenekart? Megvan annak ugyanis a lehetősége, hogy e név alatt egészen más társulat dolgozik néhány hónap múlva. Lehet, hogy mégis igazunk volt két és fél éve megfogalmazott félelmeinkkel, hiszen most tényleg bajban van a Fesztiválzenekar, nálunk tisztogatás folyik és így át lehet hozni az általa áhított 25–30 embert és megmutatni, hogy mégis az övé lesz „a” zenekar, nem pedig Fischer Iváné. Ha nem megy másképp, kormányzati segítséggel... Ezek a módszerek még csak nincsenek kipróbálva sem. 17 évvel ezelőtt Fischer Iván valóban válogatott muzsikussal épített zenekart, amely igazán színvonalasan és sikeresen működött, mégsem került be Európa vezető együtteseinek közé.

– Aztán: mi van akkor, ha két év múlva, esetleg egy másik kormány úgy dönt, hogy átcsoportosít és nem lesz ennyire fontos számára a Nemzeti Filharmonikus Zenekar? Most nem dolgozhatunk, mert hatalmas idegfeszültségben minősülünk és mire – talán – megnyugszanak a kedélyek kiderül, hogy hiába volt minden. És itt van maga a pénz: mennyiről is beszélünk valójában? Bármennyiről, biztos, hogy feszültséget okoz. Mi ugyanis közalkalmazottak va-

Indítvány:

A kifogásolt rendelet a Magyar Köztársaság Alkotmányának 70/A§ (3) bekezdésben rögzített jogegyenlőség és esélyegyenlőség alkotmányos alapelveit sérti.

A minősítés eredményekét a rendelet 3.§ (4) bekezdése szerint alkalmatlanság címén a közalkalmazott jogviszonya megszüntethető. A bekezdés utal a közalkalmazott jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. Tv. 30.§ (1) bek. D) pontjára. Ezen magasabb rendű jogszabályban nyert rögzítést az, hogy a közalkalmazotti jogviszony akkor szüntethető meg, ha a közalkalmazott munkaköri feladatainak ellátására tartósan alkalmatlanná válik. A törvény 40.§ (1) bekezdése a minősítés rendjének meghatározására a miniszternek felhatalmazást ad. A miniszter törvényi felhatalmazása azonban nem biztosít olyan jogot, hogy a törvényben írt „tartósan alkalmatlanná vált” kategóriát és az alkotmányos jogokat mellőzve alkosson rendeletet.

A Magyar Köztársaság Alkotmányának 8.§ (2) bekezdése kimondja, hogy az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat a törvény állapítja meg, az alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja. Ebből következik, hogy azok a jogok kötelezettségek, amelyek törvényben biztosítottak, nem korlátozhatók alacsonyabb rendű jogszabállyal, jelen esetben a kifogásolt rendelettel.

Az egyéni meghallgatásra vonatkozó rendelkezés ütközik a közalkalmazottak jogállásáról rendelkező törvény 30.§ (1) bek. D) pontjával, hiszen az egyéni meghallgatás egyetlen alkalmával megítélni azt nem lehet, hogy a közalkalmazott munkaköri feladatainak ellátására tartósan alkalmatlanná vált-e.

A minősítési rendszer rendeletben szabályozott módja alkotmányos jogelveket sért, mégpedig a jogegyenlőség és az esélyegyenlőség elvét amiatt, hogy a közalkalmazottak, mint munkavállalók egészen szűk csoportjára, összesen 190 közalkalmazottra vonatkozóan a minősítés és az alkalmatlanság megállapítására a közalkalmazottak jogaihoz és kötelezettségeihez mérten súlyosabb, terheesebb követelményeket ír elő, továbbá az egyéni meghallgatás során történaó minősítés nem alkalmas annak megállapítására, hogy a közalkalmazott munkaköri feladatainak ellátására tartósan alkalmatlanná vált-e, avagy nem, hiszen a zenekari tag, énekkari tag az együttzenélés sajátos képességeivel kell rendelkezzen. Nem munkaköri feladata a szólózenélés illetve szólóéneklés. A zenekar tagjai és az énekkari tagjai részére ily hátrányosan és a munkavállalóknak biztosított egyenlő jogoktól eltérő jogokat és kötelezettségeket előíró rendelet alkotmányos jogot sért azért is, mert alkalmazása során nem nyújt garanciális biztosítékot a zenekari illetve énekkari tagok számára arra az esetre, ha a minősítési eljárás során például alkalmatlannak minősülnének, illetőleg hátrányosabb besorolást nyernek besorolásuk, díjazásuk tekintetében.

A garanciális biztosíték hiánya is a jogegyenlőtlenség elvét sérti a munkavállalók jogaival szemben. A rendelet a zeneigazgató, illetőleg a karigazgató – kiemelve tehát azt, hogy nem a munkáltató – részére olyan garancia nélküli kizárólagos jogokat biztosít a minősítés tekintetében, amelyek szerint egyedül az ő véleményük döntheti el a minősítés szerinti besorolást, illetőleg az alkalmatlanság megállapítását. Ez egyértelműen azokból a jogokból következik, amelyeket a rendelet 4., illetőleg 5.§-ban részükre biztosított jogok jelentenek. A rendelet 8.§-nak (3) bek. Rögzíti, hogy a közalkalmazott minősítése akkor tekinthető megfeleltnek, ha összesen legalább 300 pontot elért. A maximálisan elérhető pontszám 400.

200 pontot jogosult adni a zeneigazgató illetőleg a karigazgató, a zenekari próbákon nyújtott és azokkal összefüggő tevékenység megítélése során, és további 200 pontot pedig a zsűri név nélküli, illetőleg nyilvános meghallgatás alapján. Ebből matemati-

kai evidencia szintjén az következik, ha a zeneigazgató, illetőleg a karigazgató a zenekari illetőleg az énekkari tag próbákon nyújtott teljesítményével kapcsolatban csak 99 pontra értékeli a közalkalmazott teljesítményét, úgy a zsűri előtti meghallgatás közömbös és értelmetlen azért, mert ott a maximálisan nyújtható 200 pont esetén is a közalkalmazott alkalmatlannak minősítendő a rendelet értelmében. A rendelet a zeneigazgató és a karigazgató részére biztosított olyan jogot is, hogy a független zsűri tagjait a zeneigazgató, illetőleg a karigazgató által javasolt szakértők közül köteles a munkáltatói jogkör gyakorlója kijelölni. Ez egyértelműen azt jelenti, hogy a zeneigazgató illetőleg a karigazgató, ha a rendelet nyújtotta ilyen jogával vissza kíván élni, úgy természetesen az ő véleményét, értékelését elősegítendő olyan zsűritagokat, szakértőket jelöl ki, akik biztosítják a véleményének, akaratának érvényesülését. Mindezen túl a rendelet a zsűri elnökeként a zeneigazgatót, illetőleg a karigazgatót jelöli meg, tehát az úgynevezett „független” zsűri elnökeként a zeneigazgató, illetőleg a karigazgató ugyancsak a zsűri döntésében meghatározó jogokhoz, szerephez jut.

Itt említendő a kifogásolt rendelet 5.§ (6) bekezdésében írt azon további és az egyszemélyi döntés „biztosítására” szolgáló jog, amely szerint a közalkalmazott ismételt meghallgatására (pl. indiszponáltság miatti kisebb teljesítmény esetén) lehetőséget ugyancsak a zeneigazgató (karigazgató) nyújthat, de csak azon esetben, ha az igazgató minősítési pontszáma eléri a 175, és a „független” zsűri által adott pontszám is meghaladja a 120 pontot. A zeneigazgató és a karigazgató egyedüli döntése, hogy engedélyezi-e az ismételt meghallgatást, hiszen ennek elrendelése részére akkor sem kötelező, ha az itt előírt pontokat a közalkalmazott megszerezte. Egyébként az igazgatók által adható 200 ponton belüli 175 pont közel áll a maximálisan nyújtható teljesítményhez. Ehhez társul még a mellékletben rögzített minősítési lapon írt olyan minősítési kategória is, mint például a „művészi fegyelmesség” szubjektív kategóriája és a „kottaolvasási készség”, amely olyan evidencia, hogy e nélkül nem lehet megtanulni zenekari műveket. A „szólamvezető utasításainak figyelembevétele” a szólamvezetők esetében nem értékelhető, a pontszámok összetétele során tehát ez a minősítési adat eleve 20 pont kiesést jelent.

Mindezek a rendeletben rögzített és itt kiemelt jogok, amelyek nem a munkáltató, hanem a zeneigazgató és a karigazgató jogai, a jogegyenlőség alkotmányos elvét sértik, hiszen kiszolgáltatott és hátrányos helyzetbe kerülnek a zenekar és az énekkari tagjai, a közalkalmazottak ezen köre más munkavállalók számára biztosított jogokhoz képest. Ugyanakkor az az alkotmányos jogelv is sériül, hogy a „Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel kell segítse”. A kifogásolt rendelet nem felel meg ezen követelményeknek.

A rendelet tehát a zeneigazgató és a karigazgató úteletére bízta nagy múltú és világhírű zenekar tagjai alkalmasságának, minősítésének kérdéseit. A zeneigazgató (karigazgató) részére nyújtott ilyen jogosultság garanciális szabály közbeiktatása nélkül a zenekari (énekkari) tag számára nem nyújt lehetőséget munkaügyi jogvita kezdeményezésére, nem kérheti tehát a minősítéssel kapcsolatosan a bíróság által történő felülvizsgálatot azon elvi okoknál fogva, hogy a bíróság nincsen abban a helyzetben, hogy objektív módon felülvizsgálhassa a munkavállaló szakmai felkészültségét, képességét, készségét, valamint munkavégzésének minőségét. A közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény magyarázata szerint bíróság által történő felülvizsgálatot csak abban az esetben jogosult kérni a munkavállaló, ha a minősítés módja hibás. A kifogásolt rendeletben rögzített minősítési eljárás jelenleg hatályos szabályai miatt a bírósági felülvizsgálat eredményes lehetőségét objektíve zárja ki a minősítési rend hibás volta.

gyunk, ugyanúgy, mint a bruttó 30.000 forinttal fizetett ápolónők vagy a velünk azonos művészi munkát végző Operaház zenekarának tagjai. A mentőknek nincs pénzük benzinre, pusztított az árvíz, a kulturális tárcától sok tízmilliót vettek el, hogy a károkat enyhíteni tudják és ezzel foglalkozik most a kormány? És úgy, hogy még az sem örül, aki a többletet kapja, ha kapja... A rendeletben ugyanis csak annyi szerepel, hogy azt a bizonyos művészeti pótlékot emelik 300%-kal. Eddig 50%-300%-t lehetett kifizetni művészeti pótlékként (ahol 100%-nak bruttó 14.000, forintot kell tekinteni) most majd a felső határ 600% lesz. Emellett csak a jelenlegi, művészeti pótlékkal együtt bruttó 110.000.– forintos (azaz 65–66.000.– forintos nettó) átlagfizetés és szóbeli ígérek tömege sarkall a mostani helyzet tolerálására. És szó van még az úgynevezett egyéb juttatások bővítéséről, ami lehet öt frakk, vagy valami más...

– Hogy képzelheti akárki, hogy egy zenekarban egy adott szólamon belül különbözőképpen fizesse a muzsikusokat? Ilyen nincs sehol a világon, mert csak a szólóállásokat betöltők fizetése különbözik, a tuttiták fizetése csak az életkor függvényében különbözhet egymástól. Senkire nem tudtak példaként hivatkozni, mert a zenekarokban, amelyeket Edvi úr említett, nem létezik ilyen típusú differenciálás. Staggione zenekaroknál előfordulhat, de állandó nagy együtteseknél nem. Még a staggione jelleggel alakult Fesztiválzenekar alapító okiratában is az szerepel, hogy „a zenekar minőségének megóvása és megtartása érdekében a zenészeket minimum hároméves szerződés kösse a zenekarhoz”. Nem az a cél, hogy évente lecseréljék a tagság egy részét, ahogy nálunk akarják, amikor azt mondják, hogy évente, de legfeljebb kétfévente mindenkinek újra próbát kell játszania. Hogy akarunk így hangzást alakítani, tradíciókat megőrizni, teremteni és átadni?

– Hogy képzelet el bármilyen, magát felelősnek érző ember azt, hogy ilyen szakadékok nyit például a Nemzeti Filharmonikus Zenekar és a Magyar Állami Operaház muzsikusai közé? Ugyanaz a kolléga, aki ugyanazt a minőségi munkát végzi, ugyanúgy közalkalmazotti munkaviszonyban, egyharmad fizetést kapjon? Ez is szerepel az Alkotmánybírósághoz eljuttatott beadványunkban, hiszen kizárja a sokat hangoztatott esélyegyenlőséget.

A benne ecsetelt jelenlegi egyszemélyes diktatúra kifogása remélhetően indokolat-

lanná válik, amennyiben Kocsis Zoltánban a muzsikos én kerekedik a mostani, zenétől igencsak távoli menedzserszemlélet fölé. Volt ugyanis már olyan pillanat, amikor hajlott arra, hogy elfogadja a mostani minősítési rendszerrel kapcsolatos kétélyeinket, de egyszer csak visszalépett (visszaléptették).

– A vele való kapcsolatunk egyébként is nagyon furcsán alakult az elmúlt hónapok során. Tavaly augusztus óta egyáltalán nem tudtunk leülni beszélgetni vele; volt, amikor maga Edvi Péter tiltotta ezt meg neki. Addig sem volt egyszerű kommunikálni vele, azóta azonban lehetetlen. Érdekes módon talán épp itt fogható meg a közte és a zenekar között lévő legnagyobb probléma – nem lehet beszélni, beszélgetni vele. A Művészeti Bizottsággal két és fél év alatt kétszer volt hajlandó találkozni, a Közalkalmazotti tanácsról és a Szakszervezeti Bizottságról kijelentette, hogy nem is hajlandó tárgyalni velük. Ezután még úgy érzi, mi mindenben gátoljuk őt. A dolog már tavaly odáig fajult, hogy januártól Kocsis művész úr az együttes egész intézményrendszerét át

Állásfoglalás:

Az elnökség megerősíti a nemzeti Filharmonikusok művészeinek minősítéséről szóló miniszteri rendelettel kapcsolatosan a szakszervezet főtükára által képviselt álláspontot. Eszerint továbbra sem tartja elfogadhatónak és a hazai tradícióknak, továbbá – a több mint ötven ország zenész szakszervezetét tömörítő világsszervezettől, a FIM-től (Zenészek Nemzetközi Szervezete) kapott tájékoztatás alapján is – a vonatkozó nemzetközi gyakorlattal is teljes mértékben ellentétesnek ítéli meg a szabályozásnak az alábbi elemeit:

- *Az együttesek (zenekar, énekkar) művészeti és érdekképviseleti szervezeteinek teljes kizárása a művészek minősítési eljárásából;*
- *Az egyéni meghallgatás zsűrijének teljesen egyoldalú összeállítása (elnöke a művészeti vezető és tagjaira ugyancsak a művészeti vezető tesz javaslatot);*
- *A zenekari és énekkari tagként foglalkoztatott művészek egyéni meghallgatásának kétfévenkénti (vagy akár évenkénti) általános elrendelését úgy, hogy ekközben az együttesek tagjainak döntő többségének nincs egyéni, illetve szólista munkaköri feladata, továbbá*
- *Az egyéni meghallgatás elrendelését nem előzi és alapozza meg valamilyen, előzetesen már közölt szakmai hiányosság, féjgyelmeztlenség vagy más ok.*

akarta alakítani és közhasznú társaság formájában akarta tovább üzemeltetni a zenekart. Ez nem sikerült és ki kellett találni – a közalkalmazotti jogviszonyon belül – olyan működési feltételeket, amelyek biztosítják számára a korlátlan irányítás lehetőségét. Ez most megvalósult, hiszen a minősítés több részből áll: Kocsis Zoltán művész úr pontszámai jelentenek egy egységet, ez maximum 200 pont lehet. A kétfordulós – egy függöny mögötti és egy szemtől-szembe – meghallgatással alkalmanként 100–100 pontot lehet szerezni. Az maradhat az együttes tagja, akinek a maximális 400-ból legalább 300 pontja összegyűlik. Kocsis művész úr a pontok kialakításában figyelembe veheti a szólamvezetők által adott pontokat (de ez számára nem kötelező). Egyetlen enyhítő kitétel szerepel a rendeletben, ami utólag került bele Gyimesi László hathatós közreműködése nyomán, hogy aki nem éri el a 75%-ot (a bizonyos 300 pontot), azt nem el kell bocsátani, hanem elbocsátható. Az újságban azt olvastuk, hogy senkinek sem adott 110 pontnál kevesebbet. Ilyen idegállapotban azonban ki az, akit a nemzetközi zsűri hét, különböző ízlésű és elképzelésű tagja kétszer egymás után legalább 95 pontosra értékelné? Arról van tehát szó, hogy akinek ő 110 pontot adott, azt ki is rúgta, vagyis egymaga eldönthette már a meghallgatások előtt, kivel óhajt tovább dolgozni és kivel nem. A meghallgatásnak tehát semmi jelentősége, semmi értelme sincs. A már adott pontszámok szigorúan titkosak, csak július 5. után tájékoztatnak minket az összesített pontokról. Addig mindenki idegeskedik, szedi a Trasicort és teljes művészi átéléssel készül a következő koncertekre – például az Expo ünnepi gála-hangversenyére Hannoverbe.

– Az egész tehát hallatlanul romboló és etikátlan, már csak azért is, mert aki ebben a zenekarban játszik, az sok meghallgatáson vett részt addig, míg státuszt kapott. Itt kiváló, felsőfokú intézményekben tanító muzsikusok ülnek, akiknek csodálkozva tesz fel a kérdést a tanítványok: a tanár úrnak még próbát kell játszania? Két éve egyébként minden vonóst egyenként is meghallgatott Kocsis művész úr és mindenkiről feljegyzéseket is készített. Szigorúan tájékoztató jelleggel, az ígérek szerint következmény nélkül. Mi kértük őt, hogy figyelmeztesse azokat a kollégákat, akikkel kapcsolatban itt problémák merültek fel. 1998 januárja óta folyamatosan ezt kértük, már csak azért is, mert ő is törte a fejét, miképpen lehetne megerősíteni a zenekart?

Javaslat:

A Miniszteri Rendeletben a minősítés általános szabályait kell lefektetni, mert a rendeletnek nem kizárólag a Nemzeti Filharmonikusokra, hanem a többi Kiemelt Nemzeti Kulturális Alapintézményben művészeti munkakörben foglalkoztatott közalkalmazotakra kell vonatkoznia.

A részletes szabályokat az Intézmény Kollektív Szerződésében kell szabályozni, mivel a minősítés szorosan összefügg a

bérrendszerrel,
munkavégzési kérdésekkel,
felvételi rendszerrel,
próbajátékokkal,
határozott és határozatlan idejű kinevezésekkel,
munkaviszony szakmai indokkal történő megszűnésével,
minőségi pótlék elosztásával,
szakmai előrelépés lehetőségével.

A felsoroltak a Kollektív Szerződés hatáskörébe tartoznak.

A minősítés célja:

A művészeti bérpótlék differenciált elosztásán kívül a minősítés – egy alaposan kidolgozott rendszerben – alapja lehet egy zenekari művész szakmai előrelépésének, pozíciója megtartásának, esetleg megkérdőjelezésének, illetve premizálás alapjául szolgálhat.

A művészek minősítését a szólamvezetők és a Művészeti Bizottság javaslatai alapján a Zenekar művészeti vezetője állítja össze, és a munkáltatói jogkör gyakorlója készíti el.

A legtöbb európai zenekarban a művészek minősítési gyakorlatában a fenti elvek érvényesülnek.

A minősítéssel összefüggő, a Kollektív Szerződés hatálya alá tartozó részletes szabályok:

1. Felvételi és véglegesítési rendszer:

- A határozatlan közalkalmazotti munkaviszonyt egy alaposan kidolgozott próbajáték-rendszer alapján lehet megszerezni. A bekerülést és a véglegesítést szigorú feltételekhez kell kötni.
- A Zenekarba csak sikeres próbajáték alapján lehet bekerülni.
- Először egyéves, határozott idejű közalkalmazotti munkaviszonyt lehet kötni.
- Egy év leteltével lehet:
  - véglegesíteni,
  - a próbaidőt egy évvel meghosszabbítani,
  - újabb, belső próbajátékra kötelezni,
  - szerződést megszüntetni.
- Második próbaév letelte után az előző lehetőségek közül kell választani.
- A harmadik próbaév után lehet:
  - határozatlan idejű munkaviszonyt létesíteni,
  - megszüntetni a munkaviszonyt.

2. A művészeti munkakörben foglalkoztatott közalkalmazottak minősítésének és a művészeti bérpótlék elosztásának rendszere.

- A minősítés évente történik.
- A minősítés és a minőségi bérpótlék differenciálásának szempontjai:

- a zenekari művész hangszeres felkészültsége,
- muzikalitás, stílusérzék,
- a zenekari művészi munka iránti elkötelezettsége,
- általános fegyelmettség,
- az egy főre jutó szolgálatok teljesítésének mértéke,
- alkalmazkodási készség,
- tempótartás,
- ritmus,
- intonálás,
- hangszín, hangminőség.

A pótlék elosztásának mértéke évente változhat és kizárólag szakmai szempontok alapján kötelező azt felülvizsgálni. A differenciálásról a zeneigazgató, a Művészeti Bizottság és a Zenekar Szakszervezeti elnöke egyetértésben határoz a beérkezett javaslatok fegyelmbevételével.

3. A művészeti vezető minősítése:

A nemzetközi, európai, magyarországi és a Zenekarnál kialakult gyakorlatnak megfelelően a zenekar tagsága háromévente minősíti szakmai vezetőjét. A minősítés titkos szavazás útján történik. A művészeti vezető pozíciójának megtartásához a jelenlévők 50%+1 fő szavazata szükséges.

4. A nem megfelelő munkát végzők kiszűrése

- A rendszeres szólampróbákon, összprobákon és a koncerteken nyújtott teljesítmény alapján kell a zeneigazgatónak, Művészeti Bizottságnak, koncertmestereknek, szólamvezetőknek, első fúvósoknak kiszűrni azokat a zenekari tagokat, akik nem képesek lépést tartani a követelményekkel.
- A fent említett vezető zenekari művészekkel való megbeszélés és egyeztetés után a zeneigazgató figyelmeztesse a nem megfelelő színvonalat nyújtó kollégát.
- Három hónap türelmi idő után, amennyiben ugyanezen személyek szerint nem történt pozitív változás, a zeneigazgató egyéni meghallgatást rendelhet el, ahol a zenekari tag megvédheti helyét. Ez a meghallgatás zeneigazgató, Művészeti Bizottság, a koncertmesterek, szólamvezetők, Közalkalmazotti Tanács és a szakszervezeti képviselők jelenlétében történjék.
- A fenti zsűri kötelezheti a kollégát egy újabb meghallgatásra, illetve eredményesnek ítélni a produkcióját.
- Az esetleges második meghallgatáson (a fentebb felsoroltakon kívül legalább két külső szakértő jelenlétében) végleges döntés születik. A külső szakértőket a zeneigazgató és a Művészeti Bizottság kéri fel.
- A meghallgatás anyaga kizárólag előre kijelölt zenekari állás lehet.
- A koncertmesterek, szólamvezetők, első fúvósok meghallgatására szakmai kifogás esetén a zeneigazgató tehet javaslatot, a szólamvezetői testület illetve a Művészeti Bizottság egyetértésével.

Legyenek meg a lehetőségek az elkerülhetetlen személyi változásokra, de ne legyen létjogosultsága az egyszemélyi döntések semmilyen formájának sem.

A közös Európához való csatlakozás közeledtével igazodni kell a Miniszter Úr által is említett nyugat-európai normákhoz, s nem távolodni az ottani gyakorlattól

Kifogás:

Jogellenes munkáltatói intézkedés, hivatkozással a Munka Törvénykönyvének 23.§-ra.

A rendelet hatályos, tehát alkalmazni kell. Ezt elfogadni kényszerülnek az általunk képviselt munkavállaló művészek még akkor is, ha más jogszabályban biztosított jogaikat sérti, sőt sérti az Alkotmányban is biztosított jogegyenlőség, esélyegyenlőség mindenki számára biztosított jogot is. A jogegyenlőség és esélyegyenlőség alkotmányos jogait azért sérti, mert egyetlen munkavállaló, közalkalmazott terhére sem, csak a Magyar nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár munkavállalói terhére rendelkezik jogszabály oly módon, hogy munkája minősítésére, alkalmasságának megítélésére egyetlen személynek biztosít jogot.

A közalkalmazott feladatkörébe tartozó művészeti tevékenységet a közalkalmazott által kötött munkaszerződés rögzíti. A munkaszerződés hangszernemenként határozza meg azt a művészeti tevékenységet, amely a közalkalmazott munkaköri kötelessége. A közalkalmazott munkaszerződésben vállalt művészeti tevékenységének értékelése csak olyan mérce alapján történhet, amely nem támaszt magasabb igényeket annál, mint amelyet a közalkalmazott munkavállaló munkaviszonya keretében végezni köteles. Éppen emiatt azon munkáltatói intézkedés, amely szerint a felsorolt művek előadásával kell a minősítést, illetőleg az alkalmasságot vizsgálni, a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe (Mt.4.§) és a közalkalmazott munkaköri feladatának elvégzésére vonatkozó szabályok, szakmai szabályok és szokások (1992. évi XXXIII törvény 40.§ 2. bekezdésében írt) követelményébe ütközik. Ugyanis, ha a munkavállaló a közalkalmazotti minősítésénél, amely egyúttal a munkaköri feladatának ellátására való alkalmasságot is jelenti, olyan műveket jelöl meg, amely művek előadása a munkaköri kötelezettségén felül művészeti tevékenységet, előadást igényel, nem rendeltetésszerűen gyakorolja jogait és a szabályok, szakmai szokásokkal ellentétesen rendelkezik. Ez a munkavállalók, közalkalmazottak jogos érdekeit csorbítja. Ezen rendeltetésellenes joggyakorlás hátrányos következményeit kérjük orvosolni ezen kifogásunk alapján.

Kifogások a művek jegyzékével kapcsolatban.

- Az egyéni meghallgatás műveinek jegyzékéből hiányoznak a koncertmesteri szólók, holott szólóbrácsa, szólócselló és szólóbőgő hangszerek szerepelnek a hangszerek jegyzékében.
- A meghallgatási jegyzékből hiányzik a II. hegedű szólamvezető feladatkörébe tartozó előadandó művek jegyzéke. A II. hegedű a többi szólamhoz képest aránytalanul kevés mű előadására kötelezett.
- A brácsa tutti nem kötelezhető szólóművek előadására.
- A brácsa szólamvezető nem kötelezhető Richard Strauss Don Quijote szóló előadására.
- A gordonka tutti nem kötelezhető szólófeladatok eljátszására.
- A jegyzék szerint a gordonka hangszerezen játszó munkavállaló számára Sztravinszkij Apollon Musagéte Codaját köteles a meghallgatás során előadni. Ez kamaraműnek számít és nem szimfonikus zenekari mű, amely előadására vállalt munkaköri kötelezettséget a gordonkán játszó zenész.
- A gordonka szólamvezető nem kötelezhető Richard Strauss Don Quijote szóló előadására.
- A bőgő tutti nem kötelezhető Mahler I. szimfónia szóló előadására.
- Az I. fuvolista nem kötelezhető piccolo mellékhangszerre, hiszen ilyen munkaköri kötelezettséget művészeti tevékenysége körében nem vállalt munkaszerződésében. A II. fuvolisták feladatkörébe, munkakörébe nem tartoznak az I. fuvola szólói.
- A II. oboisták feladatkörébe, munkakörébe nem tartoznak az I. oboa szólói.
- Az I. klarinétosok feladatkörébe nem tartoznak mellékhangszerek (basszusklarinét, esz-klarinét). A II. klarinétosok feladatkörébe nem tartoznak az I. klarinét szólói.
- Hiányzik az esz-klarinét mint mellékhangszer a feladatok felsorolásából.
- A II. fagottosok feladatkörébe nem tartoznak az I. fagott szólói, az I. fagottosok nem kötelezhetőek kontrafagott mellékhangszerezen való játékra.
- Nincs meghatározva a III. kürt feladatköre, nincs megjelölve a meghallgatáson előadandó művek jegyzéke. A II. és IV. (mélykürt) hangszerezen játszó közalkalmazott nem kötelezhető Beethoven IX. szimfónia III. tételének eljátszására. A megadott szólót mindig az I. kürt játssza, mert magaskürtös állás.
- Bach h-moll mise Gloria tétele D-trombitára íródott, amely különleges (nem repertoár-) hangszernek számít, sem az I., sem a II. trombitások nem kötelezhetőek tehát e tétel eljátszására. Verdi Aida Bevonulási indulójának színpadi fanfárja Asz- és H-trombitákra íródott, a művek jegyzékében ez B-trombitára van leírva. Más hangnem íródott tehát a mű, mint ahogy az egyéni meghallgatáson előadni kéri a munkáltató. A II. trombita feladatkörébe nem tartoznak az I. trombita szólói.
- Az I. és II. harsonások feladatkörébe nem tartozik a basszusharsona. A II. harsonások feladatkörébe nem tartoznak az I. harsonások szólói.
- Muszorgszkij-Ravel Egy kiállítás képeinek Bydlo tétele tenortubára íródott. A tubás nem kötelezhető tenortuba mellékhangszer játékra, sem a tétel tubán való előadására.
- Bartók Szonáta két zongorára című műve szólódarab, amelyre nem kötelezhető az ütősök. Az I. timpanista nem kötelezhető dallamhangszerek játékára.

A zenekar repertoárjában nem szereplő művek:

I. hegedű:	Rahmanyinov II. szimfóniája;
II. hegedű:	Smetana Az eladott menyasszony Nyitánya;
Gordonka:	Sztravinszkij Apollon Musagéte – Coda;
Trombita:	Rahmanyinov I. szimfóniája; Verdi Aida, Bevonulási induló.

A munkáltató szóbeli tájékoztatása szerint a meghallgatás zongorakísérettel történik a munkáltatói intézkedés szerint. A kötelezően előírt műveket és általában a zenekari műveket a karmester utasításai és jelzései alapján a többi hangszerhez, szólamhoz alkalmazkodva kell előadni. Így derül ki, hogy egy művész alkalmas-e a zenekari játékra. A zenekari játékra való alkalmasságnak nem lehet mércéje a szóló előadásmód zongorakísérettel, hiszen a zenészek nem szóló-, hanem zenekari zenélésre szerződtek, amely más képességet, készséget, tudást igényel.

A fentiekből is kiderül, hogy egyes zenészek terhére más, tehát nem feladatkörébe tartozó hangszerezen történő előadást, nem repertoármű előadását illetve olyan mű, szóló előadását írja elő az intézkedés, amely más hangszercsoport munkaköri feladata.

A kifogásolt munkáltatói intézkedés tehát munkaköri kötelezettségük keretein túli mércét állít a zenekar tagjai elé. Ezzel a mércével tehát eleve kizárt a feladatra alkalmasság minősítése; ez jogszabályba ütközik.

– Kértük tehát, hogy lépjen, mert még a közalkalmazotti munkaviszony is ad arra lehetőséget, hogy javítson az együttesen. Nem tette meg. És ha valóban a most említett 5–10 helyről van szó, azt két év alatt éppen ki lehetett volna cserélni és akkor már most sokkal jobban szólna a zenekar és jobb pozícióban tudna most fellépni. Ehhez képest most az a vád ér minket, hogy bojkottálni (bojkottáltatni) akarjuk a próbajátékot. Mi profi minősítési rendszert szerettünk volna, nem ezt a diktatúrát. Ezzel együtt nem éltünk a tálcán kínált hibák lehetőségével, amelyek alapján bizony nyugodtan halogathatnánk a próbajáték megkezdését.

– A miniszteri rendelet tehát jogilag csaknem támadhatatlan, a szakmát azonban a legteljesebb mértékben kihagyták ebből. Saját bevállalásuk szerint a jogászok olyan rendeletet kreáltak, amelynek elsődleges célja az volt, hogy senki ne meghessen munkügyi döntőbíróvá.

– A rendelet egyébként azt is megállapítja, hogy mindenkit a saját feladatköre szerint kell minősíteni. Ehhez képest a Kocsis Zoltán művész úr által összeállított műjegyzéket 18 pontban érte – szigorúan szakmai jellegű – bírálat.

– Az együttes arra feccsélte energiáit, hogy a rendelettel összhangban lévő, a feladatkörbe illő műjegyzéket állítson össze. Így próbáltunk segíteni neki. A kórusban szakmailag hozzáértő ember tette meg mindezt, minden szakmai kifogás nélkül – természetesen. A kórusban – amelynek nem Kocsis Zoltán a művészeti vezetője – rendben megtörtént a meghallgatás, szólamonként készültek és próbáltak, vérvesszeség nem volt. Ott magyar zsűritagok voltak; nálunk az általunk javasolt Konrád György személyét Kocsis Zoltán utasította el, a négy általa kiválasztott zsűritag – Kovács Dénes, Perényi Miklós, Kovács Béla és Pongrácz Péter – pedig nem vállalta a munkát. Így jött létre a két hegedűsből, két csellistából, egy oboistából és egy kürtösből álló (pártatlan) nemzetközi zsűri, amelybe hárman a Londoni Szimfonikusoktól, egy a Royal Filharmonikusoktól, kettő a Bécsi Filharmonikusoktól jött, az elnök pedig Kocsis Zoltán.

– Mindezt azonban teljesen feleslegessé tenné egy jobb próbarend kialakítása és a szólampróbák szigorú bevezetése. Ennek számos kisebb stációja van, ami közvetlen vagy közvetett módon, de a fentieket segítené. Egyik ilyen például a különböző koncerthelyszínek és -típusok valamiféle rend-

szerezése, kiszámíthatóvá tétele. Nem tudta elérni például azt sem az igazgatónk, hogy határozott napunk legyen a Zeneakadémián. Tíz éve könyörgünk érte és nem lehetetlen, mert van napja a Rádiózenekarnak, a Fesztiválzenekarnak, a MATÁV Zenekarnak, stb. Az ország egyetlen vidékre járó zenekaraként annyit nem tudtunk elérni, hogy a vidéki koncertek 7-kor kezdődjenek, hogy ne másnap hajnali 2-es hazatérés után kelljen 11-re főpróbára, majd esti hangversenyre mennünk. Nincs rendes koncert- és próbarendünk, nehéz és könnyű műsor esetében csaknem ugyanannyit próbálunk – nemcsak a muzsikusoknak, a menedzsmentnek is világszínvonalúnak kellene lennie! Lassan évtizede vagyok a Közalkalmazotti Bizottság tagja és nagyjából ugyanazt kérjük.

– Nincs megoldva a jó karmester és a jó szólisták kérdése – ha valaki elküld minket és belénk rúg a próbán, de arra a bizonyos egy-másfél órára elvárásol, mindent elfelejtünk. Ez azonban nem történik meg, marad csak a rúgás és a lekezelés. Sőt: ha valaki erre képesnek látszik és ennek tanújelét adja, valahogy nem kerül többet kapcsolatba a zenekarral. Az a bizonyos szavazás nemcsak mint karmestert minősítette Kocsis Zoltánt, hanem mint zenekart építő művészeti vezetőt. Az együttesnek nem ilyen emberre van szüksége egyik poszton sem. Ha ő emberségesen közeledett volna a zenekar felé, még a minisztérium által ránk szabadtított próbajáték sem ásta volna ennyire alá az ő ázsíóját. Ő hogy érzi magát, amikor odaáll egy ilyen hangulatban élő és dolgozó társulat elé? Milyen próbák lesznek, hogy teremt az a muzsikus csodát, akinek egy-két évente ilyen gyilkos kardot akarnak nekiszegezni? Hogy lehet művészileg megfelelni egy olyan embernek, akitől rettegünk?

– Ahhoz képest persze óriásit léptünk előre, hogy a kétféle meghallgatás alapján akartak dönteni. Erre eredetileg január végén, a tervezett KHT megalakulása után

Támogatjuk a Nemzeti Filharmonikus Zenekar következő törekvéseit:

- A zenekar működtetése és irányítása demokratikus módon történjék.
- Elfogadhatatlan minden diktatórikus megnyilvánulás, pszichés nyomás, verbális fenyegetés, amely a zenekar alkotó munkáját, művészi kiteljesedését gátolja.
- Megengedhetetlen, hogy a zenekar nagy többségének véleményét figyelmen kívül hagyják a minősítési rendszer kialakításában.
- Teljes mértékben egyetértve a magyar zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének elnöksége által 2000. május 24-én elfogadott állásfoglalásával, mindenben támogatjuk a nemzeti Filharmonikus Zenekar azon törekvéseit, hogy az ott megfogalmazott kifogásokat záros határidőn belül megoldják.

került volna sor. A zenekar igazgatósága tiltakozott ellen, őket a művész úr szabotőröknek nevezte és ekkor megjelent a miniszteri biztos. A terv azonban még most is elvázott volna az első jogi buktatón, nem tekinthető tehát akkora kegynek, hogy Kocsis Zoltán már előre eldöntheti a végeredményt.

– Jelenleg az egész menedzsment a miniszteri biztosnak vágja magát haptákba, mindenki félti az állását és ha teheti, elmenekül. A zenekar fejlődése nemcsak Kocsis Zoltánnak fontos, hiszen 1998 őszén már 9 oldalas zenekart építő ötleteket és alternatívákat tartalmazó levelet juttattunk el az akkori miniszterhez és államtitkárhoz, név szerint Hámori Józsefhez és Pröhle Gergelyhez. Válasz erre azóta sem érkezett, pedig félévente kopogtattunk. Ennek annyi fejleménye lett mindössze, hogy a zenekart tárgyalásképtelennek nyilvánították.

– Maradnak számunkra a jogi ösvények, pedig örülnünk kellene, hogy egy Kocsis Zoltán szintű muzsikus áll a zenekar élén és bizony Kocsis Zoltánnak is örülni kellene, hogy ilyen zenekara van (lehet). Akármi lesz a történet vége, egymásra vagyunk utalva. Szeretnénk, ha partnernek tekintétek bennünket és ha megtehetnénk végre, amit elvárnak tőlünk, hogy valóban a szakmával foglalkozhassunk. Bízunk Kocsis Zoltán muzsikus énjének felülemelkedésében. Rossz árnyék irányítja és talán attól is fél, hogy mi meg tudjuk őt győzni sok mindentől. Egy civilnek sosem fájnak annyira a muzsikusok gyötrelmei, mint magának a muzsikusnak. És bizony Edvi úr haragszik ránk, mert megakadályoztuk sikertörténetének akadálytalan megvalósítását. Egy zenekart azonban nem lehet vállalati csődjelzársási sémával átalakítani – ezt Kocsis Zoltán művész úr is biztosan tudja. Tudja és talán (egyszer) meg is mondja.

Visszaküldték (június 15-ig):

- Magyar Állami Operaház zenekara
- MÁV Szimfonikus Zenekar
- Miskolci Szimfonikus zenekar
- Szegedi Szimfonikus Zenekar
- Szombathelyi Szimfonikus Zenekar